

Värvaramat ehk üleminekuplaan

Üleminek lapsepõlvest täiskasvanuikka võib sageli olla keeruline. Koolilapse õpinguaeg jääb seljataha. Nüüd algab täiskasvanud inimese tööelu. Kuidas siin endale sobivat tegevust leida.

Siin saab koolilõpetajat toetada tema isiklik värvaramat. Ametnike keeles nimetatakse seda ka koolilõpetaja individuaalseks üleminekuplaaniks. Selle dokumendi saab koolis individuaalse õppekava järgi õppinud noor. Värvaramat ehk üleminekuplaan antakse kooli lõpetajale koos lõputunnistusega. Värvaramatu mõte on koolist tööellu ülemineku toetamine. Sujuva ülemineku toeks koostab tavaliselt iga töötaja oma elulookirjelduse ehk CV. Mõnikord koostatakse oma oskuste näitamiseks eriline enesetuvustuse raamat ehk portfoolio.

Koolis oma individuaalse õppekava järgi õppinud noor saab tuge õpetajatelt. Juba arenguvestluste kaudu selgitatakse üheskoos välja tööellu siirduja huvid, soovid ja tegelikud võimalused. Tehakse kokkuvõtte õpingute tulemustest ja saavutatud tööoskustest. Olenevalt võimetest ja püüdlikkusest võib õpitulemus olla vastavuses erineva kutsetasemega (vt ka Kutseseadus Lisa 1 Kvalifikatsiooni raamistik kutsetasemete kirjeldusega). Seejärel koostavadki õpetajad koos kooli lõpetajaga tema tööellu siirdumise üleminekuplaani ehk värvaramatu. Selle sisu võib olla *inspireeritud* tavapäraselt kasutatavast CV-st ja portfooliost. Olenevalt sellest, kes on värvaramatu aktiivsem koostaja, kas õppija ise või tema tugigrupiliikmed (õpetaja, sotsiaalpedagoog, koolipsühholoog või keegi teine), võib värvaramat olla sõnastatud mina-vormis või siis tema-vormis. Värvaramatu tiitelleht: kooli nimi, kooli lõpetaja ees- ja perekonnanimi, dokumendi pealkiri nt.

ÜLEMINEKUPLAAN

Kutseõppest täiskasvanu- ja tööellu

või teine näide:

VÄRVARAAMAT

Üleminekuplaan kutseõppest täiskasvanu- ja tööellu

Tiitellehe all servas on dokumendi koostamise aastaarv. Tekst võib alata CV sarnaselt oluliste isikuandmetega. Järgneb õpingute ja *töökogemuse lugu (sh. praktika kutseõppe ajal)*. Järgneb noore enesetuvustus oma tugevate külgede ja erilist tähelepanu vääriivate külgede esile toomisega. Viimane info sisaldab teavet ka toetuse või abivajaduse kohta. Näiteks töö- ja puhkeaja individuaalse rütmi kujundamise vajadus tööelus. Noore enda tekstilõiku kinnitab ja vajadusel täiendab tugigrupi spetsialistide poolt sõnastatud soovitusel tööandjale. Need sisaldavad kindlasti nädala ning päeva töö – ja puhkeaja rütmi, abi ja toetuse iseloomu, selgitust töökeskkonna kohandamisvajaduse kohta. Kutseõppes omandatud teadmiste ja oskuste lahtikirjutust ja kokkuvõtlikku soovitusel tööelu alustamiseks. Lõpuks võib esitada tööde loetelu, mis sobivad noorele eneseteostuseks kõige paremini. Kui seda illustreerivad ka praktika ajal tehtud fotod, siis on üleminek tööellu vägagi kõnekalt toetatud.

Neid üleminekuplaane on juba edukalt kasutatud projektis: “Eelduste loomine vaimupuudega inimeste efektiivsemaks kaasamiseks tööturul”, mille kestus on kolm aastat (01.01.2009 - 31.12.2011). Selle projekti raames on värvaramatu kasutamise kogemus olemas kolmes koolis: Tallinna Kopli Ametikoolis, Vana-Antsla

Kutsekeskkoolis ja VanaVigalaTehnika- ja Teeninduskoolis. Kutseõppe jooksul on selgunud noore tugevad ja nõrgad küljed ning töö kohandamise vajadused. Esimesed lõpetajad said koos tunnistusega kaasa üleminekuplaani.

Lisainfot leiata raamatust : Individuaalsed üleminekuplaanid. Toetus üleminekul koolist tööellu (2006). (Toim. Victoria Soriano, tõlk. Inga Kukk). Euroopa Eripedagoogika Arendamise Agentuur. Raamatu tagakaanel leiata kasulike materjalidega CD-plaadi.

Veel täiendavat lisainfot leiata veebilehelt: www.european_agency.org/transit Lisaks on 2006. a. jõustunud määruses Erivajadusega isikute kutseõppeasutuses õppimise tingimused ja kord § 2. Erivajadusega õppija individuaalse arengu toetamine koolis punkti 7 all on sätestatud individuaalse üleminekuplaani koostamine. Projektiraames välja töötatud näidised leiata veebiportaali käsiraamatus “Praktika kohandatud tingimused ja dokumendid I ja II”.